

Megjegyzések okmánytáraink egynehány darabjához.

(II-ik és befejező közlemény)

28. *Wenzel. XII. 207.*

Miklós erdélyi vajda és szolnoki főispán a szatmármegyei Lippó-ban egy meg nem nevezett év augusztusában rokonainak: Boxa mester fiai László, Danes, Miklós és Ferencznek írja, hogy levelének vétele után azonnal Jákó és Pál bán fiaival saját embe-reiket ő hozzá (Aranyos) Megyesre küldjék, mert itt az idő, melyben az iránta való jóakaratot érvényesíthetik. Az okmánytár rubruma a keltet „1277 körül“ teszi; ez helytelen.

A vajda rokonai a Baksa nemzetség tagjai. László és Danes, az Eszényiek ősei, 1289-ben merülnek fel; Miklós és Ferencz, Baksa fiai, a Szerdahelyiek ősei pedig csak 1303-ban. Jákó fiai, kiket az okmány említ, a Kaplyon nb. Jákó fiai, kik 1311-ben merülnek fel és kiktől a Nagymihályiak gelényesi ága származik. Gutkeled nb. Pál bán fiai pedig a Ráskai, Butkai, Csatári, Márki és Málezaiak ősei, csak 1300-ban merülnek fel. Mindezekből tehát kiviláglik, hogy e levél már az Anjoukorszakba esik.

Miután (Aranyos) Megyes és Lippó a Szatmármegyében birtokos Pok nb. Megyesaljaiak tulajdonát képezte s ezek Pok nb. Miklós erdélyi vajdának egyenes utódai, világos, hogy Miklós vajda e levelét csak 1315. és 1318 között, midőn tényleges vajda volt, írhatta.

29. *Fejér. VIII. 2, 130.*

Azon egyházak között, melyeknek adói Rufinus de Civinio pápai adószedő jegyzékében (1317–1320.) fel vannak említve, találjuk az erdélyi Albkarak-ot is. Meghatározását sehol sem találjuk.

Miután az előtte felsorolt templomok (Alkenyér, Péterfalva, Borberek, Enyed, Szt.-György, Ápolda) Hunyad-, Alsófejér-, Beszterce- és Szebenmegyében feküdtek, világos, hogy a pápai tisztviselő ez esetben a Nagyküküllőmegyében fekvő *Halbenkragen* (= Almakerék) nevű egyházat alaposan elferdítette.

30. Fejér. VIII. 2. 100.

Dózsa erdélyi vajda és Szolnokmegye főispánja tanúsítja 1317. máj. 23-án, hogy Tunyogi Gergely elzálogosított birtokát köteles kiváltani. A keltezés helytelen.

Igaz ugyan, hogy az 1317. évi vajdát határozottsággal nem ismerjük, a mennyiben Pok nb. Miklós utoljára 1315. aug. 1-én mint tényleges vajda működik és Debreczeni Dózsa mint vajda legelőször 1318. decz. 13-án szerepel, a miből majdnem apodictice következtethetjük, hogy Miklós 1318-ig volt vajda, — de azt, hogy Dózsa 1317-ben egészen más hivatalt viselt, bebizonyíthatjuk; 1317. aug. 1-én ő Szaboles- és Biharmegye főispánja és mint ilyen, királyi biztos öt megyében; ugyan-e minőségben működik még 1318. márcz. 22-én.¹

31. Urkundenbuch. I. 346.

Az erdélyi káptalan bizonyítja 1320. máj. 25-én, hogy Dengeleg(y)i Beke bálványosi várnagy, mint Dózsa erdélyi vajda képviselője az ellen tiltakozik, hogy (Bethleni) Jakab bódi és malomi jobbágysai által a bálványosi területet háborgassa és most, bár az egész erdélyi Szolnokmegye a vajda hatósága alá van helyezve, a peres ügy elintézését a király által egész más ügy rendezése végett Erdélybe kiküldött Aba nb. Demeter tárnokmester elé akarja vinni és ez által a vajda jogait esorbitja.

Kemény-féle ügyetlen hamisítvány.

Gr. Kemény azon törekvésében, hogy az erdélyi vajda főispánságához tartozott Szolnokmegyét meghatározza, oly zsákutczába került bele, hogy abból csak hamisított és érvelését támogató bizonyítékok segítségével tudott kijönni. Jelen darabban e törekvése majdnem minden sorban ki van fejezve. Nem elég, hogy már egyszer hangsúlyozza, hogy az egész erdélyi Szolnokmegye összes helységeivel együtt a vajdai méltóság alapján a vajda hatóságához tartozik, még külön kiemeli, hogy a birtokháborgatók a vajda tekintélyét megvetették, hogy eljárásuk a vajdát nagyon sérti, hogy a vajda és az erdélyi Szolnokmegye főispánjának jogai ellen hallatlan merényletet elkövettek, miután tudják, hogy Erdély vajdái már régi idők óta e megyét teljhatalommal kormányozták stb., tehát szóról-szóra a régi lóláb!

E darab alapjául szolgált azon valódi okmány, melynek erejével Aba nb. Neksei Demeter kir. tárnokmester mint erre kiküldött királyi bíró 1320. jun. 2-án az Ompolyicza és Abrudbánya nevű birtokokat (Urkundenbuch I. 376. sz.) az erdélyi káptalannak itéli. Megjegyzendő, hogy Fejér, VIII. 2., 279. ez alkalommal az

¹ Anjoukori okmánytár. I. 435. 462.

erdélyi vajdát „Deseu“-nek, az Urkundenbuch I. 348. pedig „Deuse“-nek nevezi. Mindkét elnevezés helytelen; az akkori vajda tudvalevőleg Debreczeni *Dózsa*!

Ez ügyben már május 25-én tartották az első tárgyalást, melyben Dózsa nádor képviselőjében ugyanazon Dengelegyi Beke részt vett, csak hogy ezt a valódi okmány nem nevezi bálványosi várnagynak, holott, a mint ezt a hamisítvány állítja, ugyanő ugyanazon napon a vajda tiltakozását adja elő. Nem szabad továbbá elfelednünk, hogy a valódi okmány értelmében Demeter tárnokmester május 25-én ama bizonyos vizsgálatot, melyben Beke személyesen részt vett, Temesvárott tartotta, holott az e napon Temesvárott jelen volt Beke a hamisítvány szerint ugyanazon napon Gyulaféjérvárt az ottani káptalan előtt tiltakozását bejelenti. De még annak a pontos és szabatos magyarázata, hogy a tárnokmester mily ügyben kapott a királytól megbízást és azon állítás, hogy személyesen jelent meg a káptalan előtt, eléggé mutatja az egész darab tendenciáját.

32. Fejér. VIII. 2, 304.

1321-ben *Szádkő* várát emlegetik, mely az Ákos nb. Toroczkaiak kezében van és melyre az erdélyi káptalan igényeket támaszt. *Szádkő* meghatározását, úgy látszik, sehol sem találni, meghatározására azonban a következő szolgáljon:

1299. okt. 19-én az erdélyi káptalan tulajdonát képező Orbó határát állapítják meg, mely alkalommal kiderül, hogy határait Béd, Felgyógy, Enyed, Miriszló, Diomál és Lapád képezik. Enyednél a határ, a Toroczkó mentén húzódván, északi irányban három határbérez felé vonul, melyeket már régmúlt idők óta a *Szádkő* és *Mészkő* hegyek lejtőjén felhántak vala.¹ Miután erősített kastély vagy vár felállítására fensiknél alkalmasabb hely nem létezhetett, bizonyosra vehetjük, hogy a Toroczkaiak kezében, de az erdélyi káptalan tulajdonához tartott szádkői vár a fent említett *Szádkő*-hegyen állt és miután a határleírásban említett helységek még jelenleg is Alsófejérmegye nagyenyedi járásában léteznek, kézzelfogható, hogy *Szádkő vára e megye éjszaki részén a Toroczkó és Enyed vize összefolyásánál feküdt*. Annak bizonyítéka, hogy a Toroczkó folyó két köztartalmú hegy közelében folyott, melyek egyike a *Szádkő* nevet kapta, egy 1377. jun. 28-án kiállított, Nagy-Enyed és Toroczkó határjárásáról szóló okmányban található.²

¹ Teleki okmánytár. I. 17.

² Urkundenbuch. II. 475.

33. *Urkundenbuch. I. 353.*

Károly király 1321-ben Dózsa erdélyi vajdának megparancsolja, hogy Miklós csicsói várnagynak bizonyos birtokait elfoglalja. Kemény-féle hamisítvány.

Első sorban nagyon kérdéses, vajjon Dózsa vajda 1321-ben Szentgotthárd, Czege és Szászszilvás elfoglalásával meg lehetett bízva, miután okiratilag be van bizonyítva, hogy 1321. nov. 1-én Szécsényi Tamás, tényleges erdélyi vajda, Emőcz fia Miklós, volt csicsói várnagynak, ki a vár átadásával királyához való hűségét tanúsította, a király megbízásából ugyanazon Szentgotthárd, Czege és Szászszilvást adja vissza, melyektől állítólag még 1321-ben meg lett fosztva.¹ Hogy Dózsa akkor még nem volt nádor, bizonyítja az Anjoukori okmánytár I. 618., melynek értelmében Dózsa (ezímetes) vajda Debreczenben 1321. nov. 25-én okmányt állít ki. Ahoz járúl, hogy Károly király ugyanazon évben Miklós volt csicsói várnagynak, mert lázadását abbahagyta és a királyhoz hű lett, Szentgotthárd, Czege és Szász-Szilvás nevű birtokait, melyek eddig a király kezén voltak, adományozza.² *Ha tehát Miklós e birtokokat csak meghódolása után kapta, hogy lehetett azokat tőle meghódolása előtt elkobozni?* Legvilágosabban mutatkozik a hamisítás azon passzusban, melyben a király a bűnös Miklóst nemcsak csicsói várnagynak, hanem „Erdély összes magyar lakói sasa, illetve zászlója vivőjének“ mondja. Keménynek azon törekvése, hogy bizonyos politikai-czímerészeti kérdést a magas régiség nimbuszával övezze, e darabban oly szembeszökő, hogy minden további magyarázata felesleges.

34. *Fejér. VIII. 2, 332.*

Károly király 1322-ben a kerezi apátság birtokait felsorolván, ezek között Harrabah-t is említi. Az *Urkundenbuch* I. 358. az eredeti szerint Honrabah-t olvas, de meghatározását sehol sem találjuk. Hogy Honrabah csak ferdtítés, világos. Miután az okmány az apátság birtokainak nevét össze-vissza latinul, magyarul és németül nevezi és a helynevek kiejtésénél nyelvészeti szabályhoz nem ragaszkodik, bizonyosnak vehetjük, hogy itt valamely elferdített német helynévvel van dolgunk, melynek utolsó szótagja „bah“ határozottan „bach“-nak veendő; ³ miután továbbá látjuk, hogy az apátság egyéb birtokai különböző megyékben (Fogaras, Nagy-Küküllő, Szeben) fekszenek és különösen Kis-Disznód (Michelsberg) Szebenben van, úgy látszik, helyes úton járunk, ha Honrabah-t melynek első szótagja „Han“, utolsója „bach“, *Hahnbach-chal* azonosítjuk a

¹ Fejér. VIII. 2, 316–319.

² Fejér. VIII. 2, 296.

³ V. ö. *Urkundenbuch*. II. 454. (Hanbah.)

mivel azonban nem akarjuk biztossággal állítani, hogy a még most is Szebenmegyében fekvő Hahnbach (=Kakasfalva) éppen a kerezi apátságának fentebbi birtokával is azonos.

35. *Urkundenbuch. I. 389.*

Károly király megparancsolja 1324 ben az erdélyi káptalannak, hogy bizonyos Mihályt és társait a Szentmártoni birtokba iktassa be. Kemény-féle hamisítvány, melynek alapja a következő:

Szécsényi Tamás vajda tanusítja 1324. szept. 2-án, hogy a kőhalmi ostrom alatt elesett Szentmártoni László szentmártoni birtokát rokonainak hagyományozta;¹ arról, hogy Lászlón kívül még mások is részt vettek volna a vár ostromában, a vajda mit sem szól.

Kemény másként adja elő. Ő ugyan a vajda valódi okmányának főtartalmát visszaadja, de szerinte — mert azt hiszi, hogy ez által hitelesebb alakot nyer — nem a vajda, hanem a király állítja ki. Továbbá beszúrja a különben egészen ismeretlen Jakab kir. jegyzőt. A fő pedig az, hogy itt Szentmártoni László mellett még Fahidi István, Kereki János és *Veselényi János* is hősi halállal kiműlnak; pedig Keménynek csak az utóbbira volt szüksége. Miután a Wesselényiek ősei 1224-ben még Nógrádmegyében éltek, e hamisítással azt akarta bebizonyítani, hogy bizonyos Veselényi Miklós fia János már 1324-ben Erdélyben élt és meghalt.

36. *Székely okmánytár. III. 10.*

Szécsényi Tamás erdélyi vajda Visegrádon egy meg nem nevezett évi április 25-én megparancsolja Péter fia János külső-szolnokmegyei alispánnak, hogy Székely Pálnak adjon elégtételt. Az okmánytár csak úgy általában az 1321. és 1342. közötti időre teszi a darab keltezését; Fejér VIII. 3, 170, a nélkül hogy indokolná, 1326-ra teszi.

Kiinduló pontúl azt kell vennünk, hogy Péter fia János mint Külső-Szolnokmegye alispánja 1333. ápr. 11-től 1334. július 4-ig szerepel.² Fejér keltezése már azért is gyanús, mert Tamás vajda 1326. márcz. 30-án Déván, május 3-án pedig Tordán tartózkodott és így jogosan feltételezhetjük, hogy április 24-én is Erdélyben volt. Ellenben azt találjuk, hogy 1333. ápr. 11-én Visegrádon tartózkodván, Küküllő-Szolnokmegye szolgabírását ítasítja, hogy a Péter fia János alispánt illető birságokat behajtsák³ és így majdnem apodiktikus

¹ Fejér. VIII. 2, 589.

² Anjoukori okmánytár. III. 13. 57. 63. Károlyi okmánytár. I. 85.

³ Anjoukori okmánytár. III. 13.

bizonyossággal vehetjük, hogy a fentebbi okirat keltezése 1333. április 25-ére esik.

37. Székely okmánytár. III. 10.

Dezső, Szabolcsmegye alispánja, egy meg nem nevezett évben tanúsítja, hogy a székely nemzetségű János Semjén nb. Lengyel Jánost minden ellene folytatott keresete alól felmentette. A tanúk között János királyi tárnok is szerepel.

Miután Károly király 1326. ápr. 30-án e János tárnokról már mint nem élőről szól (u. o. 11.) az okmánytár helyesen megjegyzi, hogy fentebbi oklevelének 1326. ápr. 30-ika előtt kellett kelnie. Keltezésére nézve azonban Dezső alispán működésének ideje vethet némi világosságot. 1321-ben Semjén nb. Iván az alispán; utána találjuk 1325. júl. 25-én és okt. 24-én Dezső mestert, kinek utódja 1327. jan. 9-én bizonyos Ferencz.¹ Így tehát alig tévedünk, ha fentebbi okmány keltezését 1325-re tesszük.

38. Urkundenbuch. I. 454.

Bwzd helységnek 1332. szept. 21-én történt határjárása; az okmánytár e Bwzd-ot az Alsó-Fejérmegyében Szerdahelytől északi irányban fekvő Bwzd-dal tartja azonosnak; ez nem áll.

Ez okirat a helység tulajdonosait világosan az erdélyi Fejérmegyében, tehát Alsó-Fejérben fekvő Bwzd urainak mondja, mivel a királyi emberek nevei (Elekcs, Gáld és a határos Torda-Aranyosmegyében fekvő Csurk urai) teljesen egyeznek; ennek alapján el is lehetne hinni, hogy Buzddal van dolgunk. Tulajdonosainak elemzése azonban más eredményre vezet.

Az erdélyi káptalan tanúsítja 1305. jun. 24-én, hogy Kodori Márton fia János és Kodori Lőrincz fia Péter Kolozsmegyében fekvő Komlósi birtokát e Péter nővére férjének (sororius) *Szentpéter* Dénes fia Mihálynak engedték át. Rokonaik közül *Moog* és *Herceg* is szerepel.² 1348-ban pedig arról értesülünk, hogy »Méhfulta« Mihály leányai fivérök, Benedek, halála után ennek ózdi-szentpéteri birtokát kapták és hogy anyjuk e birtokot atyjának Lőrincznek és ennek fivére *Hercegnék* ajándékozása útján kapta vala s hogy e két fivér az Agmánd nemzetség tagja.³ Megkapjuk tehát a következő stemmatörédeket:

¹ Anjoukori okmánytár. II. 206. 222. 270.

² Anjoukori okmánytár. I. 97.

³ Fejér. IX. 1, 637.

Agmánd nb. Márton

Lőrincz		Herezeg 1305. a kolozsmegyei Ózdi-Szentpéter birtokosa.
Kodori Péter 1305.	Leány férje: „Méhfulta“ Mihály 1305.	

Benedek † 1348. kör.	Erzsébet, 1348. öröklök 1348-ban	Ilona, 1348 Ózdi-Szentpétert
-------------------------	-------------------------------------	---------------------------------

Miután a Kodoriak a Szentpéterrel határos Komlóson is birtokoltak és rokonaik között 1305-ben Maty (=Moog) is szerepel, fennebbi okmányunkban 1332. szept. 21-én pedig Matyk (=Mahk) András fiai is szerepelnek, világos, hogy itt nem Buzddal, melynek urai a XIII. század végétől különben is Herbert és Vincz¹, hanem Ózd-dal van dolgunk.

39. *Urkundenbuch. I. 479.*

Az erdélyi káptalan tanúsítja 1336. aug. 24-én, hogy Péterfalvi Mártha, István erdélyi vajda özvegye, anyai unokafivére: Morgondai Péter comes jelenlétében, a Monoszló-féle birtokokra vonatkozó követeléseit, elhalt férjének rokonára Leukai Mihályra átruházta.

Kemény-féle otromba koholmány.

A főkérdés itt: ki lett légyen az 1336 előtt elhalt István nevű vajda? Erdélynek e néven legelőször ismert vajdájára, Tekes fia Istvánra (1280.) gondolni, esztelenség volna; hogy lehetne valakinek, ki már 1267-ben érettkorú férfi volt, hetven évvel később még életben lévő özvegye? ehhez járul, hogy ez István vajdának számos gyermeke és utódai maradtak. A legközelebb István vajda: Hermann nb. Laczkfi István pedig csak 1345-ben kapja meg a vajdai hivatalt. Alvajdára azért nem gondolhatunk, mert eltekintve a „magnificus“-tól, Márta asszony, midőn Istvánnal magát eljegyezte, ennek még mint ara számos ékszer és egyéb ingó vagyont azért bocsátott rendelkezésre, hogy a vajdai méltóságával együttjáró hivatalos és magán képviseltetési költségeket tudja viselni! Már e teljesen fölösleges és felette szokatlan előadás, mely Márta férje hagyatékára való követeléseinek eredetét akarja eesetelni, elegendő bizonyítéka lehetne e darab koholt voltának. De találjuk, hogy a boldogult vajda a jövődöbeli neje részéről kapott kincseket a nagyszebeni széknak „secundario nativa eorum lingua“ szerint kiállított okírat erejével biztosította; mit akar ez

¹ *Urkundenbuch. I. 167. 168.*

mondani? talán hogy anyai nyelven, tehát németül lett kiállítva? erre sines példánk. Márta követeléseinek biztosítására Magyarországhban fekvő „bona Monozloiana“-ra engedte azokat bekebelezni. „Bona Monozloiana“ oly kifejezés, melyre akkoriban az okmányokban nem akadunk. Legyen ez „Monoszlóban fekvő birtokai“? mert létezett két Monoszló, melynek egyike Zala-, másika Kőrösmegyében feküdt, vagy talán „a Monoszló nemzetség birtokai“? mert ilyen is létezett, csak hogy tudtunkkal már a XIV. század első tizedében magva szakadt; vagy azt akarja talán mondani, hogy e kifejezés alatt a monoszlai Csupor család birtokairól van szó? mely család e néven akkor talán még nem is létezett. Ahoz még az is járul, hogy Márta atyja: Péterfalvi Henning Miklós és Salamon nevű fiaikat hagyott maga után, kik 1340. nov. 11-én még éltek. Miért nem találjuk ezeket Márta oldalán és miért nem ruházta hozományait fivéreire, hanem férjének egyik rokonára? S aztán ez anyai unoka-fivér, e matruelis! E rokonsági megjelölés oly ritka, hogy alig tudok arra visszaemlékezni, hogy valamikor olvastam volna, de róla legalább tudjuk, hogy ki lehetett. Ki legyen azonban a vajda „affinis“-a? „Leukai“ Mihály oly helység után viseli nevét, melyet meg nem határozhatunk. Hogy Kemény mit akart ezzel elérni, az sem világos.

40. *Urkundenbuch. I. 480.*

Cseh Jakab fia: nemes Beudi Mihály az erdélyi káptalantól 1336-ban bizonyos okiratok átíratását kéri. E „Beud“ helytelen. A Szolnok-Dobokamegye betleni járásában fekvő Bőd 1305. és 1315-ben a Bethlen családnak; jelen okmányban azonban Mihály atyjának mellékneve, Cseh, adja a kellő útbaigazítást. Találjuk pl. 1408-ban László fiát: Rewdi Cseh Mihályt, 1410-ben Rewdi Cseh Imrét,¹ kik mindketten kolozsmegyei birtokosok; ebből következik tehát, hogy jelen esetben a Kolozsmegye kolozsi járásában fekvő Rööd-del van dolgunk.

41. *Székely okmánytár. I. 49.*

„Andreas Laczk de Mendvan heres perpetuus“ országbíró, a székelyek főispánja és erdélyi vajda 1343. máj. 12-én kiváltság levelet ad bizonyos határjárásról. Hamisítvány.

Az okmánytár szerkesztője a következőket mondja: „Ez a Laczk András László székely ispán fia. A heres perpetuus de Mendvan bizonyosan külföldi birtokára vonatkozott, melyet hihetően német

¹ Teleki okmánytár. I. 329. 361.

családbeli anyja után örökölt; hazánkban az ősi birtokokra vonatkozó heres perpetuus cím nem volt használatban. Hol feküdt e Mendvan, meg nem határozhatjuk; ma e helynév nem létezik“.

Van e darabban még egyéb hazugság is. 1343-ban Nagymartoni Pál az országbíró, László a székelyek főispánja (máj. 3-án), és Aba nb. Sirokai Miklós az erdélyi vajda. Hogy a „heres perpetuus“ hazai okiratainkban ismeretlen volt, abban igaza van a szerkesztőnek, de a „Mendvan“-t, azt hiszem, másként kell magyarázunk.

A ki a darabot gyártotta, kétségkívül német ember volt, ki a magyar okmányokban előfordult „de genere“ jelzót a német „Erbherr“ vagyis heres perpetuussal azonosította s a mellett fennebbi Andrásból korántsem „de genere Mundvan“, hanem „de genere Hermann“-beli embert akart csinálni, esak hogy az utóbbit rosszul hallotta, olvasta vagy írta.

42. Székely okmánytár. I. 50.

Szécsényi Tamás vajda bizonyítja 1342. máj. 8-án (nem mint az okirat rubruma mondja: 9-én) hogy Simon bán utódai az ellen tiltakoztak, hogy Veychake¹ ősi birtokukat a székelyek elfoglalják. A szerkesztő szerint gyanítható, hogy ezen Veychake helység „a mai Udvarhely széki Véczke helység a székelyföld legszélén“.

A kérdést alaposan lehet tisztázni.

Simon bán fia Miklós saját úgy mint fivérei nevében előadja, hogy Veythake családjának ősi birtokát képezi. Ennek következtében legközelebb fekszik annak kipuhatólása, vajjon Miklós elődjének ősi birtokai között ilyenévű helység fordul-e elő vagy nem. Fejér VIII. 1, 76 szerint arról értesülünk, hogy Simon vajda 1301-ben Telegd mellett a Bun közelében lévő Weichkeferő-ben birtokos. Hogy Simon vajda nem más, mint Miklós atyja Simon bán, azt már más helyen kiemeltem; azt pedig, hogy „ferő“ helyett — a mint ezt maga Fejér is kérdőjelével sejteti — „few“ azaz „fő“-t kell olvasnunk, magától értődik; a lényeg azonban abban keresendő, hogy Simon bán a Telegd melletti Véczkefő birtokosa. Miután Telegd-megyében székelyek vannak és székelyek a fentebbi birtokot foglalták el, kézzel fogható, hogy *Veychake alatt csak is a még most is létező Véczke értendő.*

43. Zichy-okmánytár. II. 367.

Laezki András erdélyi vajda és Szolnokmegye főispánja 1349. máj. 15-én azon egyezséget, melyet a Sarmaságiak bizonyos szolnokmegyei birtokok iránt kötöttek, megerősíti. A keltezés hibás.

¹ Urkundenbuch. I. 525 szerint Veythake.

Ez okmánytár szerkesztője szerint a darab „a XVI-ik század második feléből papírra írt, egyszerű, több helyen hibás másolatról“ van véve. Hermann nb. Laczkfi András 1349. máj. 15-én nem erdélyi vajda, mert akkor bátyja István az, ki e hivatalban még 1350. nov. 3-ig található. András csak 1356. ápr. 6-tól 1359. szept. 25-ig az erdélyi vajda, úgy, hogy fentebbi okmányt legvalószínűbben 1359. máj. 15-én állította ki. Későbbi keltezésére nem gondolhatunk, mert Andrással 1359. után már nem találkozunk.

44. Székely okmánytár. I. 62.

András, erdélyi vajda és Szolnokmegye főispánja, előbb a székelyek főispánja megparancsolja 1353-ban a székelyek főispánjának és a várhegyi királyi várnagynak, hogy a várhegyi királyi végvárt javíttassák ki, miután azt nemrég a tatárok megrongálták stb. Hamisítvány.

Már fentebb láttuk, hogy IV. Béla állítólag 1251-ben a szintén tatárok által elpusztított szentléleki székely végvárt akarja újra felépíttetni; e hamisítványnak szakasztott mása a jelen darab. Valamint Szentléleknél ki van emelve, hogy már régesrégen létezett, így itt is hangsúlyozza a vajda, hogy a „castrum finitimum“, t. i. Várhegy régesrégen a pogányok és „Picheneti“ (bessenyők) ellen lett felállítva, ezeket pedig az összes okmányok mindig bisseninek nevezik; a „Székelynéz“-nek pedig valószínűleg a bécsi „Lugeek“ szolgált mintául.

Laczkfi András, ki magát ez oklevél értelmében 1353-ban tényleges erdélyi vajdának nevezi, akkor még nem volt vajda, 1351. decz. 6-tól 1356. márcz. 21-ig Kont Miklós félbeszakítás nélkül az erdélyi vajda; Laczkfi András pedig 1353-ban egyszer Szatmár- és Máramarosmegye főispánja, aztán május 16-tól 1354. okt. 6-ig maesói bán; ha akkor erdélyi vajda, nem is nevezi magát „előbb a székelyek főispánjának“, mert ez teljesen felesleges lett volna. A hamisítás ezéjárt elárulja azon passus, melyben a Várhegy tövéen lakók mint lófő székelyek vannak kiemelve. Különben még azt is hozzátehetjük, hogy egyéb okiratok arról mitsem tudnak, hogy Laczkfi András 1353-ban a Bihar melletti Nyirben táborozott.

45. Történelmi Tár. 1895. évf. 71.

VI. Ineze pápa 1354. okt. 29-én Tamás esztergami érseknek ajánlja követét Agapet lissaboni püspököt, kit Sziezilia bizonyos ügyei végett küld Lajos magyar királyhoz. Ugyanakkor ugyanez ügyben István kalocsai érsek, Vilmos pécsi, (Demjéni) László nyitrai, (Lipoveczy) János váci, Péter boszniai, (Szécsényi) Mihály egri, Demeter szerémi, (Kauizsai) István zágrábi, Demeter erdélyi, (Böbék)

Domonkos esanádi, László veszprémi püspökökhez, László opuliai herceg nádor, Böbék István országbíró, (Laczkfi) *Imre erdélyi vajda*, „Nicolao de Deehec comiti Curiae“, Zudar Péter, Garai Miklós macsói bán, Böbék György, János tárnokmester, pozsonyi comes és Mihály néhai bán fia Prodaviezi Istvánhoz is ír.

E regesta képes a kutatót kimondhatatlan tévútra vezetni, mert keltezése hamis.

Mindenek előtt legyen kiemelve, hogy a benne felsorolt egyházi személyek között egyetlen egy sem ült 1354-ben püspöki széken; de a világi urakra sem illik az 1354. évszám. 1354. okt. 29-én Bajmóczy Miklós a nádor, ki e minőségben 1356. elején meghalt, Drugeth Miklós az országbíró († 1355-ben mint országbíró); *Kont Miklós az erdélyi vajda* (1351—1356); Laczkfi András a macsói bán, Czíkó a tárnokmester és Pok nb. Simon Pozsonymegye főispánja.

Nézzük már most, hogy a regestában felsorolt világi urak mikor szerepelnek?

Opuliai László 1367-től 1372-ig a nádor; Böbék István 1360-tól 1369-ig az országbíró; Garai Miklós 1359-től 1375-ig a macsói bán; Bajmóczy János 1360-tól 1371-ig a tárnokmester; Simontornyai *Laczkfi Imre pedig 1369. jún. 26-tól 1372. szept. 3-ig az erdélyi vajda.*¹ Miután már most látjuk, hogy Böbék István csak 1369-ig az országbíró, Imre vajda pedig csak ez évben tűnik fel mint vajda, ennél fogva a regesta helyes keltezése csak 1369-re eshetne. Csakhogy ez is nehézségekre akad, a mennyiben pl. Demeter, kit a regesta szerémi püspöknek nevez, már 1368. jún. 28-án erdélyi püspöknek ki volt nevezve és 1369. végén Szécsi Miklós az országbíró. Úgy látszik tehát, hogy a pápai kanczellária a magyar főurakat összevissza zavarta.

46. Történelmi Tár. 1895. évf. 283.

A pápa 1362. febr. 10-én Miklós esztergami érseknek, Miklós nádornak, István szlavoniai bánnak, *Miklós erdélyi vajdának* és másoknak Roger tricariai gróf kiszabadítása érdekében ír. A keltezés helytelen 1362-ben nem Miklós, hanem simontornyai Laczkfi Dénes az erdélyi vajda, kit e minőségben 1359. decz. 8 tól 1367. decz. 2 ig ismerünk.

DR. WERTNER MÓR.

¹ „Nicolaus de Deehec comes curiae“ nem más, mint Balog nb. felsőlindvai Szécsi Miklós.